

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Lars Wohlin

Anor är ju inte precis salongsfähiga samtalsämnen, men när det gäller den nye riksbankschefen Lars Wohlin är det omöjligt att bara gå förbi genealogin.

Lars Wohlins pappa var politikern, vetenskapsmannen, ämbetsmannen och diktaren Nils Wohlin, en ledande man inom det tidiga bondeförbundet, men av och till högerriksdagsman, finansminister, generaldirektör i tullen, poet, som fick höra sina politiska motståndare läsa högt ur hans ungdomsalster, samt översättare av persisk kärlekslyrik.

Lars Wohlins mamma var Margit Wohlin, som satt i riksdagen för folkpartiet.

Hennes pappa, Lars Wohlins morfar alltså, var den store nationalekonomen professor Gustaf Cassel.

Härav följer att Lars Wohlins morbror, fp-riksdagskvinnans bror, är den gamle viceordföranden i Högerpartiet och vice talmannen Leif Cassel.

Men det är inte slut med detta. Ty Lars Wohlin har syskon också. Hans äldre halvsysster är det socialdemokratiska förra statsrådet Ulla Lindström.

En annan syster heter Anna Wohlin-Andersson och sitter i riksdagen för centerpartiet.

Mot denna bakgrund framträder den förvisso borgerlige, absolut liberale, men gentemot partifällor skygge Lars Wohlin, mannen som utan svårigheter var statssekreterare åt först en moderat liberal, Gösta Bohman, och sedan åt en folkpartistisk, Ingemar Mundebo. Däruti demonstrerande sin politiska självständighet och trotsande Gösta Bohmans önskan att han liksom andra moderata statsråds statssekreterare skulle säga

upp sig, när folkpartiet kastade ut moderaterna ur regeringen 1978.

Lars Wohlin är född 1933. Han blev civilekonom. Han åkte till Amerika för att studera. Han kom tillbaka och blev ekonomie doktor. Så fick han jobb på Industrins Utredningsinstitut, IUI. Snart nog var han dess chef.

Där ägnade sig Wohlin åt att krossa offentliga lögnen och att riva bort politiska skyggelappar. Institutet utarbetade t ex en skuggutredning till regeringens långtidsutredning.

Tillsammans med Ingmar Ståhl och Erik Ruist utarbetade Lars Wohlin ett par rapporter om Stålverk 80. Redan när de första planerna började virvla omkring, kunde de påvisa att alltihop byggde på diskutabla, för att inte säga ogrundade antaganden om framtiden. Projektet var dömt att gå illa, varnade de. Det var då som Ingmar Ståhl lanserade den tyvärr aldrig verkställda idén att varje riksdagsman, som röstade för Stålverk 80, skulle få sin pension bunden till en särskild pensionsfond, som enbart byggdes upp på Stålverk 80-aktier ...

Men herrarna var ju bara experter och teknokrater, varmed avses ett slags figure vars sakkunskap gör det omöjligt att "se de stora sammanhangen", varför inget avseende bör fästas vid invändningar från sådana håll.

Det blev ett Stålverk 80. På papperet.

Men sedan gick det förstås som experterna hade sagt. Efter ett år ställdes projektet på en oviss framtid. Efter ytterligare ett, någon månad efter regeringsskiftet 1976, var det dags för sanningen: det blir inget Stålverk 80.

Då var Lars Wohlin redan bliven statssekreterare i Gösta Bohmans ekonomidepartement.

Hans insats som sådan har i Affärsvärldens årsbok föranlett formuleringar som "den skickligaste och den mäktigaste statssekreteraren under efterkrigstiden" och "Hans inflytande tycks ha grundat sig på en kombination av egen kunskap och oerfarenhet hos regeringsledamöterna".

Nu var det väl så att hans egen principiella uppfattning om hur problemen borde lösas överensstämde med ekonomiministerns grundsyn. Två envisa och starka viljor förknädes. Här skulle till generella metoder. Och här behövdes en åtstramning.

Det blev med tiden ett par devalveringar. Det blev en momshöjning, som drog in privat köpkraft och hämmade importen. Det blev slut på lagerstödet så att de förlamande överlagren började säljas ut. Det blev en avveckling av arbetsgivaravgiften. Omsider hade Bohman och Wohlin faktiskt lyckats rätta till det svenska näringslivets katastrofala underläge ifråga om kostnader för produktionen.

Därtill nedbringades inflationen avsevärt, till en internationellt sett låg nivå.

Mot denna politik anförde socialdemokraterna en våldsamt kritik. Varje åtgärd som vidtog var fel, illasinnad, löntagarfientlig, gynnade "de rika" etc.

Det socialdemokratiska alternativet var – i olika, men tämligen ensartade, varianter – nya pålagor, mest arbetsgivaravgifter, på produktionen.

Den minnesgode erinrar sig att den avslutande partiledardebatten före 1979 års val

till stor del handlade om detta. Socialdemokraterna med väldiga anklagelser mot de borgerligas ekonomiska politik, ett enigt borgerligt försvar och motpåståendet att socialdemokraternas alternativ var just den politik som fört landet in i krisen.

Slagkraften hos Fälldin, Bohman och Ullsten, och enigheten, har nog en hel del av sin förklaring i att de alla före debatten inhämtat ammunition hos Lars Wohlin.

Nu kommer det nya hårda tider för svensk ekonomi. Oljeeländet, ett eventuellt kärnkraftsstopp, den offentliga sektorns skenande kan ge folkhushållet den definitiva knäcken. Frågan är om det inte hade känts tryggt att ha kvar Lars Wohlin i ekonomidepartementet – med all respekt för både Gösta Bohman och Sten Westerberg.

Men förmodligen är hans nya post lika betydelsefull. Centralbankerna har blivit allt viktigare maktcentra. Med växlande regeringar får de stå för kontinuiteten i ekonomin.

Till den svenska statskonstens klassiker hör spänningen mellan regering och riksbank, mellan finansminister och riksbankschef. Riksbanken är ju inte underställd regeringen utan riksdagen. Ändå har varje regering fordrat att riksbanken skall agera i samförstånd med regeringen.

Självsvåld har kostat både riksbankschef och riksbanksfullmäktigeordförande jobbet.

Lars Wohlin har flera gånger betonat vikt av intim kontakt mellan regering och riksbank. Den lär de närmaste åren i hög grad ha formen av att regeringen lyssnar till riksbankschefen.